

دانشگاه فردوسی مشهد

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته الهیات، گرایش علوم قرآن و حدیث

تصحیح و تحقیق بخشی از تفسیر «صفوة التفاسیر» علامه شبیر (از آیه ۶۷

سوره مائده تا آیه ۳۰ سوره اعراف)

استاد راهنما

دکتر سید محمد امام زاده

استاد مشاور

دکتر صاحبعلی اکبری

نام دانشجو

ریحانه غلامی

تابستان ۹۱

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم که هرچه دارم ره آورد زحمات بی دریغ و

مخلصانه ایشان است.

تشکر و قدردانی:

از استاد فرزانه جناب آقای دکتر "سید محمد امام زاده" کمال تشکر را دارم؛ چرا که از مراحل آغازین انجام پژوهش تا مرحله نهایی آن رهنمودهای لازم را جهت انجام، اصلاح و تکمیل این پایان نامه ارائه نمودند و بدون راهنمایی های سودمند ایشان تکمیل این پایان نامه بسیار مشکل بود.

همچنین از استاد مشاور ارجمند جناب آقای دکتر "صاحبعلی اکبری" که در تکمیل این پایان نامه اینجانب را مساعدت نمودند کمال سپاس را دارم.

بسمه تعالی
مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی دانشجویان
دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان رساله/پایان نامه: تصحیح و تحقیق بخشی از تفسیر «صفوة التفاسیر» علامه شیر (از آیه ۶۷ سوره مانده تا آیه ۳۰ سوره اعراف)

نام نویسنده: ریحانه غلامی

نام استاد(ان) راهنما: دکتر سید محمد امامزاده

نام استاد(ان) مشاور: دکتر صاحبعلی اکبری

دانشکده: الهیات	گروه: علوم قرآن و حدیث	رشته تحصیلی: علوم قرآن و حدیث
تاریخ تصویب: ۹۰/۸/۲۸	تاریخ دفاع: ۹۱/۶/۲۱	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	کتری	تعداد صفحات: ۲۵۱

چکیده رساله/پایان نامه :

یکی از راه‌های دستیابی به پیشینه فرهنگ هر جامعه و آگاهی از علوم گذشته، احیای متون و آثار مکتوب بر جای مانده از بزرگان و دانشوران گذشته است. از جمله علومی که باید مورد مطالعه قرار بگیرد، علم تفسیر قرآن کریم و دستیابی به مفاهیم و معارف قرآنی است. مفسران قرآن کریم از شیوه کتابت برای انتقال مفاهیم و معارف قرآنی بهره برده اند که شمار زیادی از این آثار با وجود نیاز جامعه به فرا گرفتن و نشر آن، هنوز به صورت نسخه خطی باقی مانده است. نسخه خطی صفوة التفاسیر اثر علامه «سید عبد الله بن محمد رضا شیر» - از علمای شیعه در قرن سیزدهم - از جمله این آثار می باشد که نیاز به تصحیح و احیاء دارد تا مورد استفاده قرآن پژوهان قرار بگیرد.

گذاشتن علامت ویرایشی، پاراگراف بندی، تخریج آیات و روایات، شرح الفاظ مشکل، شرح مختصر اعلام، تعیین منابع نقل قولها و ... از جمله عملیاتی است که در این پایان نامه، در زمینه تصحیح این تفسیر به آنها پرداخته شده است.

<p>امضای استاد راهنما:</p> <p>تاریخ:</p>	<p>کلید واژه:</p> <p>۱. تصحیح ۲. تفاسیر شیعه ۳. شبر</p>
--	---

فهرست مطالب

بخش اول: مقدمه

- ۱-۱- طرح مسأله و تبیین موضوع..... ۱
- ۱-۲- پیشینه پژوهش..... ۳
- ۱-۳- پرسش های اساسی پژوهش..... ۳
- ۱-۴- فرضیه ها یا پاسخ های احتمالی پژوهش..... ۳
- ۱-۵- ضرورت پژوهش و هدف..... ۴
- ۱-۶- روش انجام پژوهش..... ۵
- ۱-۷- ساختار پژوهش..... ۵
- ۱-۸- محدودیت های پژوهش..... ۵

بخش دوم: بیان روش کلی علامه شبر در صفوة التفاسیر

- ۲-۱- لغت در صفوة التفاسیر..... ۶
- ۲-۱-۱- توضیح واژه ها، شرح کلمات..... ۶
- ۲-۱-۲- تعیین مصداق..... ۶
- ۲-۱-۳- بیان حقیقت معنای واژه..... ۷
- ۲-۲- نحو در صفوة التفاسیر..... ۷

- ۲-۳- بلاغت در صفوة التفاسیر..... ۷
- ۲-۴- روایات در صفوة التفاسیر..... ۸
- ۲-۴-۱- بیان اسباب نزول..... ۹
- ۲-۴-۲- ذکر فضائل القرآن..... ۹
- ۲-۴-۳- ذکر قرائت خاص کلمه و آیه..... ۹
- ۲-۴-۴- تبیین و تفسیر عمومی آیه..... ۱۰
- ۲-۴-۵- بیان مصداق آیه..... ۱۰
- ۲-۴-۶- تأویل..... ۱۰
- ۲-۴-۷- تبیین قصه های قرآنی..... ۱۱
- ۲-۴-۸- استدلال به آیه..... ۱۱
- ۲-۴-۹- نظر مفسر در جمع بین روایات..... ۱۲
- ۲-۵- کلام در صفوة التفاسیر..... ۱۲
- ۲-۵-۱- توحید..... ۱۲
- ۲-۵-۲- اسماء الحسنی..... ۱۲
- ۲-۵-۳- متشابهات القرآن..... ۱۳

- ۱۳ ۲-۵-۴ - عصمت پیامبران.....
- ۱۴ ۲-۵-۵ - امامت.....
- ۱۴ ۲-۶ - فقه در صفوة التفاسير.....
- ۱۵ ۲-۷ - تفسير قرآن به قرآن در صفوة التفاسير.....
- ۱۵ ۲-۸ - علوم قرآن در صفوة التفاسير.....
- ۱۵ ۲-۸-۱ - حروف مقطعه.....
- ۱۵ ۲-۸-۲ - قراءات.....
- ۱۶ ۲-۸-۳ - اسباب نزول.....
- ۱۶ ۲-۸-۴ - مکی و مدنی.....
- ۱۶ ۲-۸-۵ - ناسخ و منسوخ.....
- ۱۶ ۲-۸-۶ - امثال قرآن.....
- ۱۷ ۲-۸-۷ - قصص قرآن.....
- ۱۷ ۲-۸-۸ - غريب القرآن.....
- ۱۸ ۲-۸-۹ - فضائل القرآن.....
- ۱۸ ۲-۹ - ویژگی های صفوة التفاسير.....
- ۱۸ ۲-۹-۱ - اختصار نویسی و استفاده از رموز.....

- ۲-۹-۲- حاشیه نویسی..... ۱۹
- ۲-۹-۳- ارجاع تفسیر به آیات قبل..... ۱۹
- ۲-۹-۴- ذکر اقوال به صورت قیل یا یقال..... ۱۹
- ۲-۱۰- منابع مورد استفاده در صفوة التفسیر..... ۲۰
- ۲-۱۱- ایرادها و اشکالها در صفوة التفسیر..... ۲۱
- ۲-۱۱-۱- سهل انگاری در ضبط آیات ۲۱
- ۲-۱۱-۲- تکرار بعضی از کلمات و عبارات..... ۲۲
- ۲-۱۱-۳- اشکالات نحوی..... ۲۲
- ۲-۱۱-۴- اشکالات املائی..... ۲۲
- ۲-۱۳- شیوه تصحیح متن نسخه خطی صفوة التفسیر..... ۲۳

بخش سوم: متن تصحیح شده صفوة التفسیر

- ۳-۱- سورة المائدة (من الآیة ۶۷ الى الآخر)..... ۲۵
- ۳-۲- سورة الأنعام..... ۷۸
- ۳-۳- سورة الأعراف (من الابتدا الى الآیة ۳۰)..... ۱۹۲

بخش چهارم: فهرست های راهنما

- ۲۱۳ فهرست آیات ۴-۱
- ۲۱۹ فهرست احادیث ۴-۲
- ۲۳۴ فهرست اشخاص ۴-۳
- ۲۴۱ فهرست فرقه ها و قبائل ۴-۴
- ۲۴۲ فهرست کتابها ۴-۵
- ۲۴۴ فهرست مکانها ۴-۶
- ۲۴۵ فهرست منابع ۴-۷

بخش اول: مقدمه

۱-۱- طرح مسأله و تبیین موضوع:

از دیر باز تا کنون حاصل مطالعات و علوم دانشمندان به شیوه های متفاوت در دسترس همگان قرار گرفته است. شیوه ی کتابت از متقن ترین و اصولی ترین روش های انتقال علوم بوده، یکی از راه های دستیابی به پیشینه تاریخ تمدن و فرهنگ هر جامعه و آگاهی از علوم گذشته، احیای متون و آثار مکتوب بر جای مانده از بزرگان و دانشوران گذشته با بینش علمی و انتقادی است. تصحیح متون کهن مورد توجه فرزندان و دانش پژوهان جوامع مختلف از جمله جامعه اسلامی قرار گرفته تا به مدد آن، گذشتگان و آرا و عقاید آنان و در واقع تاریخ علم و فرهنگ آن جامعه مورد بازشناسی قرار گیرد. هر مقدار امکانات و اندیشه های یک جامعه در مسیر احیای نگاهشده های پیشینیان و نقد و تصحیح آنان با دقت و وسواس علمی قرار گیرد، شناخت آن جامعه از تاریخ علم و تمدن خود بیشتر و بهتر می گردد.

از جمله علمی که باید مورد مطالعه قرار بگیرد، علم تفسیر قرآن کریم و دستیابی به مفاهیم و معارف قرآنی است، مفسران قرآن کریم نیز از شیوه کتابت برای انتقال مفاهیم و معارف قرآنی بهره برده اند به گونه ای که کتابخانه های بزرگ و کوچک جهان اسلام در هر گوشه و کنار مملو از میراث مکتوب آنهاست.

اما با وجود این سابقه علمی درخشان و نیاز جامعه به فرا گرفتن و نشر این معارف، نسبت به تصحیح و نقد این نسخ بی توجهی شده و شمار زیادی از آنها هنوز بصورت خطی باقی مانده است.

از جمله ی این نسخ، کتاب «صفوة التفاسیر» تألیف مفسر بزرگ، «سید عبد الله بن محمد رضا علوی حسینی کاظمی» مشهور به شبر است.

علامه سید عبدالله بن محمد رضا شبر از علمای برجسته شیعه در قرن سیزدهم هجری است. وی از مجتهدان بزرگ و فقهای امامیه و ثقات محدثان شیعه اثنی عشری و عالمی عامل، عابد، زاهد، متقی و دارای خصال حمیده و اوصاف پسندیده است.

وی تمامی علوم شرعیه را جامع و با آن همه مواظبت و ممارستی که در انجام طاعت و عبادات دینیه از قبیل زیارات ائمه علیهم السلام و برادران دینی و نوافل و فتوی و قضای حوائج مسلمین و مانند این‌ها داشته، باز هم در اکثر علوم دینی از فقه، حدیث، تفسیر، لغت، اخلاق، کلام، اصول فقه و غیر آن‌ها تألیفات نافع و بسیاری داشته و در سرعت و جودت تألیف بی‌نظیر و در عصر خود به «مجلسی ثانی»، مشهور و از شیخ کاشف‌الغطا، میرزای قمی، صاحب ریاض، میرزا مهدی شهرستانی و دیگر اکابر وقت اجازه داشت.

وی به سال ۱۱۸۸ قمری در نجف اشرف در خانواده‌ای علمی و مذهبی به دنیا آمد. از نوجوانی به تحصیل علم و جدیت در انجام وظایف دینی همت گماشت و به همراه پدر به کاظمین رفت، نزد وی و نیز «سیدمحمد اعرجی» تلمذ کرد و به مقام بلندی از علم دست یافت. جمعی از علما هم‌چون شیخ «اسماعیل» و شیخ «مهدی» و... از حوزه تدریس وی بهره گرفتند.

سیدعبدالله شبر دانشوری تلاشگر و پرکار بوده، آثار علمی ارزنده بسیاری بر جای نهاده که کثرت تألیفات ایشان بر اثر عنایت حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام بوده است.

سه دوره تفسیر به نام های صفوة التفاسیر (تفسیر کبیر)، الجوهر الثمین (تفسیر وسیط) و تفسیر وجیز از علامه شبر به جا مانده است. تفسیر وسیط و وجیز ایشان به چاپ رسیده است و در اختیار محققان قرار دارد. اما مأخذ اصلی این دو تفسیر که به عنوان اولین تفسیر علامه شبر محسوب می شود، تفسیر کبیر ایشان است که هنوز به گونه ی دست نویس و نسخه ی خطی می باشد و برای بسیاری از محققان و قرآن پژوهان نیز ناشناخته است.

این پژوهش به تصحیح بخشی از این تفسیر گرانمایه یعنی از آیه ۶۷ سوره مائده تا آیه ۳۰ سوره اعراف می پردازد.

۱-۲- پیشینه پژوهش:

طبق بررسی های انجام شده هیچ کاری در رابطه با تصحیح نسخه خطی تفسیر صفوة التفاسیر صورت نگرفته است، بنابراین نمی توان پیشینه تحقیقی بر آن ذکر نمود.

۱-۳- پرسش های اساسی پژوهش:

۱- علامه شبر از چه جایگاهی در علم تفسیر برخوردار است؟

۲- ویژگی های اساسی کتاب صفوة التفاسیر کدامند؟ و علامه شبر از چه روش و گرایش تفسیری در آن بهره برده است؟

۳- منابع و مآخذ مورد استفاده در صفوة التفاسیر کدامند؟ و آیا ایشان در نگارش این کتاب متأثر از تفسیر خاصی بوده است؟

۱-۴- فرضیه ها یا پاسخ های احتمالی پژوهش:

۱- علامه شبر از مفسران و محدثان امامیه، ثقه و اثنی عشری است که در دوران خود به «مجلسی ثانی» مشهور شد. ایشان در زمینه های مختلف علوم و معارف دینی، از جمله فقه، حدیث، تفسیر، لغت و کلام صاحب رأی بوده و کتاب های زیادی به رشته تحریر درآورده است. در علم تفسیر می توان به کتاب های صفوة التفاسیر، الجوهر الثمین فی تفسیر القرآن المبین و الوجیز اشاره نمود.

۲- این کتاب به زبان عربی و دارای یک مقدمه طولانی متشکل از ۱۶ بخش که شامل برخی از مباحث علوم قرآنی و گاهی نیز معارف قرآنی است می باشد. این اثر مزجی است و مباحث گوناگونی از جمله مباحث ادبی، روایی، فقهی، کلامی، اسباب نزول، داستان های قرآنی

و قرائات هفتگانه و... در آن مورد توجه قرار گرفته است. روش مفسر در این کتاب ادبی و روایی بوده و نیز از دو گرایش فقهی و کلامی نیز بهره برده است.

۳- از منابع تفسیری مورد استفاده این اثر می توان به تفاسیر مجمع البیان، عیاشی، صافی، قمی، بیضاوی، الکشف و البیان و... و از منابع روایی این تفسیر نیز می توان به معانی الاخبار، تهذیب الاحکام، احتجاج، عیون اخبار الرضا، توحید، خصال و... اشاره نمود.

به نظر می رسد صفوة التفاسیر از لحاظ معنایی و مفهومی و حتی الفاظ تفسیری شباهت بسیاری به مجمع البیان دارد؛ به گونه ای که بتوان تفسیر مرحوم طبرسی را از منابع ردیف اول این تفسیر به شمار آورد.

۵-۱- ضرورت پژوهش و هدف:

بی تردید نسخ خطی به جا مانده از دانشمندان پشتوانه علمی و فکری ارزشمندی است اما برای انتقال معارف و مطالب آنها نیاز به تصحیح، نقد و در نهایت چاپ و انتشار آنهاست به گونه ای که توسط محققان به سهولت مورد استفاده قرار گیرند.

همانگونه که می دانیم قبل از اختراع صنعت چاپ، انتشار کتاب ها به صورت استکتاب صورت می گرفته و همین باعث بروز مشکلاتی از جمله تحریف، تصحیف و... شده که استفاده از آن ها را با سختی روبرو ساخته است.

همین امر سبب شده تا افرادی بر اساس ضوابطی خاص به نقد و تصحیح تحریفات و تصحیفات و گاه جبران کمبودهایی که اثر گذشت زمان و فرسودگی کتب در متن و خط آن به وجود آمده بپردازد. این مهم انگیزه ای برای تصحیح بخشی از کتاب صفوة التفاسیر شد.

این تفسیر در دو مجلد بزرگ به زبان عربی تألیف شده است. جلد اول این تفسیر در کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی موجود می باشد که از آغاز قرآن تا ابتدای سوره رعد را شامل

می شود و جلد دوم آن در کتابخانه مجلس موجود می باشد که از آغاز سوره رعد تا پایان قرآن را شامل است.

۶-۱- روش انجام پژوهش:

در این پژوهش از شیوه ی «قیاسی» برای تصحیح و نقد کتاب استفاده شده است. منظور از قیاس این است که وقتی متن نسخه خطی، کمکی در حل مشکل فقدان یا ناخوانایی عبارت یا کلمه نمی کند؛ تنها توسل به قیاس در دیگر عبارات مؤلف در همان کتاب یا در دیگر آثار او و یا مراجعه به منابعی که نویسنده کتاب از آن ها بهره برده، در رفع ابهام و اشکال مؤثر خواهد بود. شیوه گردآوری منابع نیز به صورت کتابخانه ای بوده است یعنی با مراجعه به منابع دست اول و منابع مورد استفاده در تفسیر، مطالب گردآوری شده است.

۷-۱- ساختار پژوهش:

این پژوهش شامل ۴ بخش می باشد. بخش اول کلیات شامل طرح مسأله، پیشینه پژوهش و...، بخش دوم مقدمه ای در رابطه با روش کلی علامه شبر در تفسیر صفوة التفسیر، بخش سوم که بخش اصلی این پژوهش محسوب می شود، شامل متن تصحیح شده تفسیر صفوة التفسیر می باشد. بخش پایانی این پژوهش شامل فهرست های راهنما می باشد.

۸-۱- محدودیت های پژوهش:

ناخوانا بودن بعضی از عبارتهای متن، داشتن تنها یک نسخه خطی از این تفسیر، نداشتن یک روش مشخص در تصحیح متن نسخه خطی را می توان از محدودیت های این پژوهش برشمرد.

بخش دوم: بیان روش کلی علامه شبر در صفوة التفاسیر

تفسیر صفوة التفاسیر شامل مباحث ادبی، روایی، فقهی، کلامی و ... می باشد. این بخش در بردارنده نمونه هایی از این مباحث در بین آیات ۶۷ سوره مائده تا ۳۰ سوره اعراف است. تفسیر صفوة التفاسیر دارای اشکالها و ایرادهایی است که در این بخش به آنها اشاره شده است. و در پایان این بخش نکاتی درباره روش تصحیح این تفسیر بیان شده است.

۱-۲- لغت در صفوة التفاسیر

صفوة التفاسیر مملو از مباحث لغوی است؛ این تفسیر گاه به توضیح و شرح واژه ها می پردازد، گاهی به مصداق های یک واژه اشاره می کند و گاهی نیز حقیقت معنای یک واژه را بیان می کند. در این قسمت نمونه های اندکی از هر یک از این موارد آورده می شود:

۱-۱-۲- توضیح واژه ها، شرح کلمات: مفسر ذیل آیه ۱۱۲ سوره مائده به توضیح و شرح واژه «مائده» می پردازد و بیان می دارد: ... و المائدة خُوانٌ علیه طعامٌ مِن مَادَّای تَحَرَّكَ او مَادَه ای اعطاء...

در ذیل آیه ۳۵ سوره انعام به شرح واژه (نَفَقًا) چنین می پردازد: ﴿فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ﴾ ای تتخذ منفذاً تنفذ فيه الى جوف الأرض و النفق: سرب في الأرض له مخلص الى مكان امن و اصله الخروج و منه المنافق لخروجه من الايمان الى الكفر و النفقة لخروجها من اليد.

۲-۱-۲- تعیین مصداق: گاهی نویسنده فقط به مصداق کلمه اشاره می کند بدون اینکه به معنای واژه بپردازد، به عنوان نمونه ذیل آیه ۱۷ سوره انعام می گوید: ﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ﴾ كالفقر و الامراض و غيرها من البلايا ... ﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ﴾ كالصحة و الغنى و غيرها من النعم. در این آیه نویسنده به مصداق های کلمات (ضُر و خیر) اشاره دارد، اینکه فقر، بیماریها و دیگر بلاها از مصادیق ضُر، و سلامتی، ثروت و دیگر نعمتها از مصادیق خیر به شمار می روند.

۳-۱-۲- بیان حقیقت معنای واژه: گاهی مفسر به معنای حقیقی واژه اشاره می کند، از این مورد بسیار در این تفسیر به چشم می خورد، در اینجا به نمونه هایی از آن اشاره می شود:

ذیل آیه ۸۲ سوره مائده آمده: ﴿قَسِيسِينَ وَرُهَبَانًا﴾ علماء و عبّادا.

ذیل آیه ۱۸ انعام، واژه (قاهر) را این طور معنا می کند: ﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ﴾ القادر الغالب مستعلیاً.

در بیان معنای واژه های (خمر)، (میسر)، (انصاب)، (ازلام) و (رجس) ذیل آیه ۹۰ سوره مائده چنین آمده: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ﴾ الشراب المُسكِر ﴿وَالْمَيْسِرُ﴾ القمار ﴿وَالْأَنْصَابُ﴾ الأصنام المنصوبة للعبادة ﴿وَالْأَزْلَامُ﴾ قداح الاستقسام ﴿رَجِسٌ﴾ قدر خبیث ...

۲-۲- نحو در صفوة التفاسیر

پرداختن به اعراب واژه ها و جمله ها و مباحث نحوی در صفوة التفاسیر بسیار به چشم می خورد. نمونه های اندکی از آن عبارتند از:

مائده/۶۹: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِغُونَ وَالنَّصَارَى﴾ ... و الصابغون مبتدا نوى تأخیره و حذف خبره لدلالة خبر انّ علیه....

مائده/۸۳: ﴿مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ﴾ من الأولى للابتداء و الثانية لتبيين ما عرفوا او للتبعيض....

مائده/۸۸: ﴿وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ صفة مصدر محذوف او حال من ما... .

۳-۲- بلاغت در صفوة التفاسیر

در این تفسیر گاهی به نکات بلاغی آیه مثل مجاز، استعاره، کنایه و ... نیز اشاره شده است؛ برخی از آنها عبارتند از:

مائده/۹۷: ﴿لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ فان شرع الأحكام لدفع المضار قبل وقوعها و جلب المنافع المترتبة عليها يدل على حكمة الشارع لها و كمال علمه ﴿وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ تعميم بعد تخصیص و مبالغة بعد اطلاق.

انعام/۳۸: ﴿وَلَا طَائِرٌ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ﴾ في الهواء وصفه به قطعاً لمجاز السّرعة، كما يق[يقال]: طر في حاجتی ای اسرع فیها... در این جا اشاره دارد به این که پرواز کردن مجاز از شتاب کردن است.

انعام/۵۴: ﴿وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ تحية من الله على لسان نبيه صلى الله عليه و آله كرامة للمؤمنين او كناية عن قبول عذرهم و بشرى لهم بالسلامة ممّا اعتذروا منه... در این آیه اشاره دارد به اینکه سلام کردن پیامبر به مؤمنین کنایه از پذیرفتن عذر آنهاست و بشارت به آنها به سلامت از آنچه عذر آن را خواسته اند.

اعراف/۲۶: ﴿وَرِيشًا﴾ هو ما ظهر من اللباس الفاخر و الريش ما يتجمل به استعير من ريش الطائر، لأنه لباسه و زینته... در این آیه پر پرنده برای لباس فاخر استعاره آورده شده است.

نمونه های دیگر: در ذیل آیه ۳۰ انعام اشاره به مجاز، ذیل آیه ۱۲۵ انعام اشاره به کنایه و ذیل آیه ۶۳ انعام اشاره به استعاره دارد.

۴-۲- روایات در صفة التفاسیر

صفة التفاسیر از روایات، بسیار بهره برده است. روایاتی که در این تفسیر است یا از کتب تفسیری آورده شده، مثل تفسیر مجمع البیان، عیاشی، قمی و یا به طور مستقیم از کتاب های حدیثی گردآوری شده است. این روایات یا در بیان سبب نزول آیه یا در ذکر فضائل سوره است یا در مقام شرح و توضیح آیات و کلمات آن و یا در مقام تأویل آیه است؛ نمونه هایی از آن عبارتند از:

۱-۴-۲- بیان اسباب نزول: سبب نزول به حادثه یا اتفاقی گفته می شود که به دنبال آن آیه یا آیاتی نازل می شود. در تفسیر صفوة التفاسیر روایاتی که به سبب نزول آیه اشاره دارند، بسیارند. مانند نمونه های زیر:

مائه/۸۷: ... عن الص[الصادق] علیه السلام: «نزلت هذه الآية في امير المؤمنين و بلال و عثمان بن مظعون، فاما امير المؤمنين فحلف ان لا ينام بالليل ابداً و اما بلال فانه حلف ان لا يفطر بالنهار ابداً و اما عثمان فانه حلف ان لا ينكح ابداً»...

انعام/۳۵: ... عن الباقر عليه السلام: «كان رسول الله صلى الله عليه و آله يحب اسلام الحرث بن نوفل، فدعاه و جهد به ان يسلم، فغلب عليه الشقاء، فشق ذلك على رسول الله صلى الله عليه و آله فانزل الله هذه الآية»....

۲-۴-۲- ذکر فضائل القرآن: در این تفسیر در ابتدای هر سوره راجع به فضیلت آن سوره چند روایت نقل می شود، به عنوان نمونه مفسر در ذکر فضیلت سوره انعام روایاتی از امام صادق و امام رضا علیهما السلام نقل می نماید.

۳-۴-۲- ذکر قرائت خاص کلمه و آیه: از جمله روایاتی که در این تفسیر به چشم می خورد، روایاتی است که مربوط به قرائت کلمه ای از آیه است، تعداد این روایات بسیار اندک است، نمونه هایی از این دسته روایات عبارتند از:

مائه/۸۹: ﴿إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ﴾... عن الص[الصادق] علیه السلام: (انه قرء: اهاليكم).

انعام/۳۳: عن الص[الصادق] علیه السلام: «قرء رجل على امير المؤمنين عليه السلام «فانهم لا يكذبونك» قال: بلى والله لقد كذبوه اشد التكذيب و لكنها مخففة، لا يكذبونك لا يأتون بباطل يكذبون به حقك». ... (عن امير المؤمنين عليه السلام انه كان يقرء: لا يكذبونك و يقول: ان المراد بها انهم لا يأتون بحق احق من حقك)...